

Концептуальні засади державної політики щодо розвитку англійської мови у сфері вищої освіти

1. Вступ

Цей документ визначає концептуальні засади державної політики щодо підтримки розвитку та застосування англійської мови у вищій освіті в Україні.

Україна підтвердила свій європейський вибір та зовнішньополітичний вектор (Конституція України), прихильність до європейської інтеграції та глобалізації (Угода про Асоціацію між Україною та ЄС, членство в Європейському просторі вищої освіти, Європейському науковому просторі, інших міжнародних інституціях, партнерствах і співробітництвах). Україна визнає вищу освіту як двигун соціальної трансформації, а англійську мову як ключову компетенцію в умовах інтеграції та глобалізації економіки, інструмент міжнародного спілкування, засіб приєднання до європейського освітнього, наукового та професійного простору, умови ефективної інтеграції та фактору економічного зростання країни.

Важливість англійської мови для доступу та розширення освітніх і професійних можливостей людини визнається Україною і відображена в ряді національних стратегій та ініціатив, де володіння англійською мовою є центральним, включаючи:

- визнання необхідності забезпечити конкурентоспроможність українських вчених та випускників на національному та міжнародному рівнях;
- прагнення до інтернаціоналізації вищої освіти;
- програми для академічної та освітньої інтеграції в межах ЄС;
- обов'язковість вивчення англійської мови у початковій та середній освіті;
- вивчення та застосування досвіду проекту «Англійська для університетів», який підтримав запровадження та поширення в університетах англійської мови професійного спрямування та викладання фахових дисциплін англійською мовою;¹
- прийняття Національної рамки навчальної програми з англійської мови професійного спрямування для використання в університетах України
- поширення Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (CEFR)² для визначення рівня володіння англійською мовою в Україні;
- визначення вивчення іноземних мов, зокрема англійської, пріоритетом внутрішньої політики в стратегічних документах України. Так, Стратегія сталого розвитку "Україна-2020" в межах «Програми популяризації України у світі та просування інтересів України у світовому інформаційному просторі» передбачає підсилення інституційної спроможності для здійснення міжнародних стратегічних комунікацій; збільшення та

¹ ESP involves English language lessons for university students; these are provided by Foreign Languages departments. EMI refers to the teaching of disciplinary content in English; it is provided by the lecturers who teach academic courses.

² <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages/level-descriptions>

оптимізації присутності України на міжнародних заходах та майданчиках; присутності у міжнародному академічному, культурному та громадському середовищі. При цьому одним зі стратегічних індикаторів реалізації Стратегії є «75 відсотків випускників загальноосвітніх навчальних закладів володітимуть щонайменше двома іноземними мовами, що підтверджуватиметься міжнародними сертифікатами»;

- приєднання до GoGlobal та прийняття Національної програми вивчення та популяризації іноземних мов «Україна speaking»;
- проведення року англійської мови в Україні (2016) тощо.

2. Мета

Метою державної політики щодо розвитку англійської мови у вищій освіті в Україні є створення можливостей для культурного, освітнього та професійного розвитку і процвітання кожного громадянина, сприяння інтеграції та економічному зростанню закладів вищої освіти, підвищенню якості освітніх послуг в сфері вищої освіти України, сприяння реалізації європейських та глобальних прагнень України та її економічному зростанню.

3. Сфера дії

Сфера дії державної політики щодо розвитку англійської мови у вищій освіті в Україні охоплює:

- Викладання англійської мови як іноземної, зокрема англійської мови професійного спрямування (English for Special Purposes – ESP)
- Викладання фахових дисциплін англійською мовою як складової україномовної програми (English as Medium of Instruction for Ukrainians – EMI-u)
- Забезпечення повної освітньої програми англійською мовою для іноземних студентів (English as Medium of Instruction for Foreigners – EMI-f)

4. Аналіз стану розвитку англійської мови у вищій освіті

Два нещодавніх дослідження³ містять детальний аналіз поточного стану вивчення та використання англійської мови у закладах вищої освіти в Україні (з особливою увагою до англійської мови професійного спрямування (ESP) та викладання фахових дисциплін англійською мовою (EMI). Рекомендації в цих дослідженнях дають великий поштовх для розробки державної політики щодо англійської мови у вищій освіті. Зокрема, було запропоновано:

- Університетам переглянути та, де це необхідно, збільшити кількість годин, виділених на курси ESP
- Забезпечити більш ефективну координацію EMI в середині закладів
- Покращити у закладах підтримку викладачів EMI, включаючи підвищення кваліфікації з англійської мови

³ Bolitho, R. and West, R. (2017). The internationalisation of Ukrainian universities: the English language dimension. Kyiv: British Council. Available from http://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/2017-10-04_ukraine_-_report_h5_en.pdf; Borg, S. (2019). The Impact of the English for Universities Project on ESP and EMI in Ukrainian Higher Education: Final Report. Available from http://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/efu_impact_report_-_final_version_26_feb_2019.pdf

- Запровадити нові форми спільного професійного розвитку, що відповідає потребам викладачів як в ESP, так і в EMI
- Перевіряти володіння англійської мови студентами перед тим, як вони відвідують лекції англійською мовою
- Забезпечити додаткову підготовку викладачів англійської мови професійного спрямування та завідувачів кафедр іноземних мов з питань оцінювання мовної компетентності
- Переглянути зміст професійного розвитку викладачів як в ESP, так і в EMI, зокрема забезпечити формування педагогічних навичок.

Цей політичний документ спрямований на вирішення цих та інших питань, а також на те, як можна підвищити якість викладання, вивчення та використання англійської мови у закладах вищої освіти України для підтримки вищезазначених національних стратегій.

5. Візія щодо розвитку англійської мови у вищій освіті в Україні

Нижче представлена візія щодо розвитку англійської мови у ЗВО в Україні. Ця візія є основою для конкретних рекомендацій.

Відповідно до цієї візії, до 2025 року стан розвитку англійської мови у вищій освіті України буде характеризуватися так:

- **Підвищення рівня володіння англійською мовою випускниками закладів вищої освіти**

Випускники українських університетів мають рівень англійської мови, що дозволяє їм повноцінно і адекватно брати участь у освітньому та професійному житті як на національному, так і на міжнародному рівні (випускники всіх рівнів мають володіти англійською мовою на рівні не нижче B2).

- **Підвищення рівня володіння англійською мовою викладачами**

Більшість викладацького складу мають рівень володіння англійською мовою, що дозволяє їм повноцінно і належним чином брати участь у освітньому, науковому та професійному житті як на національному, так і на міжнародному рівні.

- **Покращений статус англійської у вищій освіті (більша увага англійській мові)**

Англійська мова визнається ключовою компетентністю сучасної людини, ключовим інструментом міжнародного спілкування в академічному та професійному житті та для розвитку країни в цілому, засобом доступу до знань, умовою ефективної світової інтеграції та фактором економічного зростання країни.

- **Високоякісні методи викладання**

При викладанні ESP і EMI застосовуються методи, що забезпечують формування цільових компетентностей та орієнтовані на студента, які сприяють самостійності, залученню та мотивації студентів.

- **Релевантний зміст дисциплін ESP**

Дисципліни ESP базуються на лексиці та завданнях, які відповідають поточним та майбутнім потребам студентів і національному та (або) світовому ринкам праці.

- **Ефективні системи оцінювання**

Оцінювання вивчення англійської мови характеризується високоякісними процедурами, які сприяють навчанню, відповідають цілям оцінювання, є прозорими і, у випадку національних іспитів, стандартизованими.

- **Спільнота стейкхолдерів**

Стейкхолдери (вчителі, викладачі, студенти, роботодавці, уряд та університетська адміністрація, неурядові організації) визнають цінність англійської як міжнародного засобу комунікації та співпрацюють у створенні середовища, що сприяє якісному викладанню, вивченню та використанню англійської мови в Україні.

- **Доступ до ресурсів**

Викладачі та студенти ESP та EMI мають доступ до широкого спектру високоякісних ресурсів і використовують їх для досягнення ефективного викладання та навчання.

- **Покращена репутація**

Якість курсів та програм ESP та EMI у ВНЗ України визнається на рівні закладу, на національному та міжнародному рівнях (наприклад, нагородження, конкурси та рейтинги) та сприяє покращенню репутації України як країни, що надає якісну освіту та є привабливою для студентів, та сприяє залученню іноземних студентів.

- **Підвищення академічної мобільності**

Існують та використовуються механізми для полегшення двосторонньої академічної мобільності зростаючої кількості ВН та студентів.

- **Підтримка безперервного професійного розвитку**

Уряд та університети визнають важливість високоякісного викладання та створюють можливості для вихідного та постійного професійного розвитку професорсько-викладацького складу, що забезпечує ESP та EMI.

- **Систематичне забезпечення якості**

Курси та програми ESP та EMI регулярно проходять внутрішнє та зовнішнє оцінювання якості вищої освіти і регулярно переглядаються та оновлюються.

- **Моделі співфінансування**

Фінансування для підтримки реалізації цього 2025 бачення відбувається з цілого ряду джерел, включаючи уряд, державно-приватні партнерства, благодійні кошти, а також національних та міжнародних програм.

6. Завдання

Завдання державної політики щодо розвитку англійської мови у вищій освіті в Україні відповідно до мети включають:

- удосконалення законодавства для підтримки розвитку англійської мови в сфері вищої освіти;
- встановлення вимог до рівня володіння англійською мовою на різних етапах освітнього континууму;
- сприяння трансформації статусу англійської мови

7. Рекомендації

4.1. АНГЛІЙСЬКА МОВА ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ

Англійська мова є ключовим інструментом для міжнародного спілкування, і високий рівень володіння англійською мовою серед випускників дозволить їм повноцінно і ефективно брати участь у професійному та академічному житті.

Цільовий рівень володіння англійською мовою серед випускників шкіл згідно діючих навчальних програм з іноземних мов⁴ становить не нижче B1, але у реальності значна кількість випускників школи, особливо з сільської місцевості, не досягає зазначеного рівня. Відповідно в систему вищої освіти потрапляють студенти з різним рівнем володіння англійської мови. Це призводить до того, що слабші студенти не можуть набути необхідного рівня мовної підготовки, що вимагається під час закінчення ЗВО, в них виникають складнощі при користуванні англомовними ресурсами, обмеження для міжнародної академічної мобільності, неможливість вивчати фахові дисципліни англійською мовою. Водночас, сильніші студенти, за рахунок змішаного рівня мовної компетентності студентів і орієнтацію викладання на слабшого студента, втрачають рівень володіння англійською мовою і при закінченні ЗВО мають рівень нижчий порівняно із рівнем при вступі. Усунення цих проблем потребує рівня мовної компетентності серед студентів не нижче B1.

Для забезпечення ефективності здобуття вищої освіти та для досягнення цільового рівня володіння англійською мовою серед випускників не нижче B2 уряд може:

- Встановити **вимогу щодо обов'язковості володіння англійською (до 20XX року іноземною) мовою на рівні B1 для прийому на програму бакалавра** (див. Нижче для подальшого обговорення цього питання).
 - **Пройходження обов'язкового «скринінгового» ЗНО з англійської мови всіма абітурієнтами** з метою встановити рівень володіння мовою. Виявлення рівня нижче B1 не позбавляє абітурієнта права брати участь у конкурсі на вступ до вищої освіти в звичайному режимі, але такі абітурієнти до початку навчального року (до 1 вересня або до 1 жовтня) повинні пройти мовний інтенсив для досягнення рівня B1. Контроль досягнення B1 відбувається через рік, під час наступної вступної кампанії. У випадку не досягнення, студент відраховується.
 - **Мовний інтенсив для абітурієнтів для досягнення рівня B1.** Мовний інтенсив необхідний для подолання «мовної нерівності» після середньої освіти, зокрема між абітурієнтами міської та сільської місцевості, та забезпечення доступу до вищої освіти академічно здійно молоді, яка не мала можливості здобути мовну

⁴ <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2018-2019/inozemni-movi-10-11-19.09.2017.pdf>

освіту на належному рівні. Згідно досліджень необхідна кількість годин занять для переходу на один мовний рівень становить 150-180 годин (6 кредитів ЄКТС). Відповідно абітурієнти рівня A2 потребують мовного інтенсиву протягом 1 місяця, а рівня A1 – протягом двох місяців. Пропонується створити два варіанти мовних інтенсивів: для очного навчання та для дистанційного навчання за вибором абітурієнта.

- **Очні мовні інтенсиви** забезпечуються закладами вищої освіти за кошти державного бюджету (як правило, на базі лінгвістичних факультетів).
 - **Дистанційний курс для мовного інтенсиву** розробляється на замовлення держави (по аналогії з курсом для підготовки фахівців для НУШ) та підтримується за кошти державного бюджету.
- **Визначити компетентність з володіння англійською мовою обов'язковою компетентністю** в стандартах вищої освіти **на рівні B2** для всіх спеціальностей бакалаврського рівня, **на рівні B2+** з академічним компонентом для всіх спеціальностей магістерського рівня та **на рівні B2+** з академічним компонентом для докторів філософії. Сформулювати галузево-орієнтовані результати навчання в стандартах вищої освіти, адаптувавши їх до відповідних галузей знань і рівнів освіти. Англійська компетентність має бути відображена у всіх бакалаврських, магістерських та докторських стандартах ВНЗ.
- **Для стимулювання університетів і студентів до викладання/вивчення англійської мови під час бакалаврату, збільшення годин та зміни змісту мовних дисциплін** використовувати іспит для підтвердження рівня володіння англійської мови на рівні B2.
 - У короткостроковій перспективі поширити **Єдиний Вступний Іспит на всі магістерські спеціальності для підтвердження рівня B2**.
 - У середньостроковій перспективі (5-7 років) замінити цей іспит обов'язковим стандартизованим єдиним вихідним (кваліфікаційним) іспитом з англійської мови для всіх студентів бакалавра.
 - З метою впливу на зміст англійської мови та компетенції, які викладаються на рівні бакалавра, розробити детальні специфікації тестів, та визначити програму та структуру змісту іспиту EBI таким чином, щоб він стимулював розвиток повного спектру мовної компетентності та впливав на вивчення англійської мови під час бакалаврату як англійської мови професійного спрямування (зміна концепції змісту EBI).
- **Для стимулювання університетів і студентів до підтримання рівня англійської мови на рівні B2 у студентів під час магістратури** ввести оцінювання англійської мови як компонента ЄДКІ для всіх спеціальностей, визначених Постановою КМУ №354, в режимі «склав/не склав».
- Для спеціальностей, для яких не передбачений ЄДКІ, рекомендувати університетам проводити оцінювання володіння англійською мовою під час атестації магістрів.
- Рекомендувати університетам включити оцінювання якості викладання англійської мови (дисципліни ESP) окремим пунктом у своїй системі внутрішнього забезпечення якості (з моніторингом динаміки володіння мовою студентами).
- Рекомендувати НАЗЯВО включити оцінювання якості викладання англійської мови (дисципліни ESP) окремим пунктом при інституційній акредитації та визначенні вимог до системи внутрішнього забезпечення якості.
- Створювати та надавати **вільно доступні онлайн-курси для самостійного вивчення учнями та студентами англійської мови, які доповнюють регулярне вивчення мови в школі та університеті**, а також для різних рівнів учнів. Ці курси допоможуть студентам, які прагнуть вступити до бакалаврських, магістерських та докторських програм і які повинні досягти певного рівня англійської мови.

З метою встановлення вимог до відповідного науково-педагогічного персоналу⁵ та забезпечення належного рівня володіння ним англійською мовою уряд може:

- розробити та затвердити професійний стандарт викладача англійської мови закладу вищої освіти;
- розробити та затвердити професійний стандарт викладача фахових дисциплін англійською мовою;
- розробити онлайн-курси та забезпечити безкоштовний доступ до онлайн-курсів для самостійного вивчення як для викладачів ESP, так і для викладачів EMI, з акцентом на розвиток англійської мови та педагогічної компетентності, спрямованої як початкову підготовку, так і на безперервне підвищення кваліфікації персоналу на різних етапах їхньої кар'єри) (по аналогії з підготовки вчителів для НУШ).

Окрім того, пропонуються наступні рекомендації щодо викладання англійської мови у ЗВО в Україні.

4.1.1. Вимоги до вступу

Ступінь бакалавра: Перспективні студентські студенти пройдуть вступний тест і повинні досягти B1, щоб почати навчання. Студенти, які вже мають відповідні сертифікати, можуть бути звільнені від вступного тесту. Студентам, які не досягли B1, будуть надані можливості зробити це через (а) базовий курс в університеті або (б) курс загальної англійської для виправлення.

Ступінь магістра: Для вступу до магістратури студенти повинні мати можливість використовувати англійську для загальних академічних цілей на рівні володіння мовою B2.

Ступінь кандидата наук: Для вступу на ступінь доктора філософії студенти повинні мати можливість використовувати англійську мову для загальних академічних цілей на рівні володіння мовою B2.

4.1.2. Відповідальність за курси англійської мови

Курси англійської мови в усьому університеті в ідеалі будуть відповідальні за один відділ іноземних мов. У деяких випадках, однак, може бути необхідним мати більше одного такого відділу. Незалежно від кількості кафедр іноземної мови в університеті, вони повинні працювати разом узгоджено, щоб забезпечити послідовний рівень якості підготовки, здачі та оцінювання курсів англійської мови.

4.1.3. Англійська для студентів

Курси англійської мови повинні бути обов'язковими в кожному році програми. Щонайменше 10% загальної кількості годин / кредитів для студентів повинні бути виділені на курси англійської мови. Для забезпечення додаткових годин для англійської мови, департаменти повинні використовувати 25% кредитів, виділених на факультативні курси, і присвятити їх вивченню англійської мови. Університети також повинні переконатися, що англійська мова включена до списку виборних дисциплін, які пропонуються.

На рівні бакалавра регулярні курси англійської мови зосереджуватимуться на ESP, а не на англійській для загальних цілей (EGP). Вивчення або додаткові курси англійської мови будуть зосереджені на EGP. Курси англійської мови для бакалавра дозволять їм досягти рівня B2 після закінчення навчання.

⁵ Дана політика фокусується на викладачах англійської мови та викладачах, що здійснюють викладання фахових дисциплін англійською мовою.

4.1.4. Аспірантура

Рекомендується, щоб аспіранти отримали можливість розвивати свої академічні англійські компетенції. Курси англійської мови для аспірантів дозволять їм досягти мінімального рівня B2 +. На рівні магістра та доктора наук курси англійської мови будуть зосереджені на англійській мові для академічних цілей (EAP).

4.1.5. Дизайн курсів

На всіх рівнях курси англійської мови повинні бути розроблені з усвідомленням потреб студентів (академічних та професійних) і бути проінформованими про аналіз потреб та, де це необхідно, про співпрацю між викладачами англійської мови та викладачами спеціальних предметів. Щоб максимально підвищити якість навчання студентів, рекомендується, щоб розміри груп для класів ESP не перевищували 15.

4.1.6. Матеріали

Для підтримки проектування, викладання та навчання потрібні високоякісні ресурси. та оцінка на курсах англійської мови та університетах повинна надавати викладачам та студентам доступ до таких ресурсів. Також потрібна підтримка (від установ, уряду та зовнішніх організацій) для того, щоб відділи могли розробляти власні високоякісні матеріали. Матеріали, які використовуються для курсів англійської мови, повинні підлягати періодичній гарантії якості та перегляду.

4.1.7. Методи викладання

Уроки англійської мови спеціального вжитку повинні бути охарактеризовані на основі компетентностей, інтерактивних та студент-орієнтованих підходів, які сприяють автономії, залученню та мотивації студентів.

4.1.8. Оцінювання

Оцінювання англійської мови повинна характеризуватися високоякісними процедурами, які підтримують навчання, є придатними для цілей, прозорими, і, зокрема, для високих ставок, стандартизовані. Оцінювання повинно бути узгоджене з міжнародними рамками, такими як CEFR та Європейською асоціацією мовних тестерів у Європі (ALTE), для розробки тестів LSP.

4.1.9. Набір та первинна підготовка викладачів на робочому місці

Викладачі ESP повинні відповідати вимогам, що пред'являються до університетських посад, передбачених чинним законодавством про освіту. Викладачі ESP повинні надати докази рівня C1 англійської мови або досягти цього протягом певного періоду часу. Новим вчителям будуть надані можливості і потрібно розвивати педагогічні знання та педагогічну компетентність, специфічні для ESP.

4.1.10. Підготовка викладачів ESP

Щоб підвищити доступність нових вчителів, які вже мають досвід роботи в ESP, рекомендується, щоб програми підготовки вчителів англійської мови на рівні бакалавра та магістра включали один або більше курсів, які зосереджені на педагогічних знаннях і компетенціях, які лежать в основі ефективного моделювання курсів ESP, викладання та оцінка.

4.1.11. Професійний розвиток

На національному та інституційному рівні існує чітка потреба в запровадженні системних та інноваційних підходів (у тому числі онлайн) до безперервного професійного розвитку вчителів ESP. Професійний розвиток має бути спрямований на розвиток мови, педагогічні знання та навички, розробку та оцінку курсу. Вчителі з ESP повинні бути зобов'язані регулярно професійно розвиватися і мати доступ до різних форм зовнішніх традиційних

навчальних курсів і внутрішніх форм професійного розвитку під керівництвом вчителів (наприклад, спостереження за результатами експертів та дослідження дій).

4.1.12. Кар'єрні траєкторії

Традиційні результати досліджень не повинні бути ексклюзивним критерієм для кар'єрного зростання викладачів ESP. Альтернативні форми інноваційної та суворой педагогічної діяльності та результатів повинні також бути визнані та винагороджені для того, щоб стимулювати розвиток висококваліфікованих спеціалістів з ESP.

4.1.13. Оцінка курсу

Оцінка курсу ESP повинна включати як внутрішні, так і зовнішні процедури, проводитись періодично, спираючись на ряд джерел доказів і сприяючи регулярному перегляду та вдосконаленню курсів.

4.1.14. Оцінка вчителів

Відділи іноземних мов повинні використовувати хорошу міжнародну практику для розробки чіткої політики та процедур щодо оцінки компетентності вчителя. Оцінка вчителів повинна проводитись періодично для всіх працівників з метою підвищення якості.

4.1.15. ESP Research

ESP слід визнати гідним фокусом досліджень. Урядові та університетські органи влади повинні підтримувати проведення та розповсюдження високоякісних досліджень, які зосереджуються на аспектах ESP.

4.2. ВИКЛАДАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН (ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ) АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

Викладання фахових дисциплін (освітньої програми) англійською мовою (EMI) стосується викладання академічних (немовних) дисциплін англійською мовою як українським студентам, так і іноземним студентам, які вирішили пройти навчання в Україні. Важливо, щоб політика щодо англійської мови у вищих навчальних закладах в Україні підтримувала розвиток ефективних практик EMI, враховуючи потенційні переваги для широкого кола зацікавлених сторін. До них відносяться:

- інтернаціоналізація ВНЗ завдяки більшій академічній мобільності персоналу та студентів в Україні
- посилення міжнародного профілю для наукових досліджень в Україні внаслідок підвищення можливостей викладачів ділитися своєю роботою на міжнародних заходах і через академічні публікації англійською мовою
- збільшення потенціалу в Україні для залучення міжнародних співробітників та студентів (з фінансовими вигодами для університетів, які вони надають)
- більші академічні та професійні можливості для персоналу та студентів
- більший доступ до випускників програм з подвійним дипломом
- розширений доступ студентів до сучасних та технологічно просунутих тематичних ресурсів англійською мовою, які можна вільно переглядати в Інтернеті (часто через міжнародні університети)
- випускники, які краще підходять для використання англійської мови у відповідності до своїх дисциплін і які, таким чином, краще здатні зробити свій внесок у ринок праці
- наявність у роботодавців пулу випускників, які здатні грамотно використовувати англійську мову та які можуть допомогти компаніям стати більш конкурентоспроможними на національному рівні та за межами України.

3 метою сприяння ефективному ЕМІ у ВО в Україні уряд може:

- **вдосконалити законодавство** щодо надання освіти (окремих дисциплін) іноземною мовою та **висловити** університетам **чітку позицію (трактування законодавства) про види дозволених ЕМІ**, зокрема оцінювання.
- рекомендувати **переглянути поточні вимоги щодо ліцензування**, які передбачають, що освітні програми англійською мовою дозволяються лише після того, як протягом п'яти років буде доступний той самий курс українською мовою.
- забезпечити державне або знайти інші джерела фінансування для того, щоб викладачі та студенти мали **доступ до матеріалів (наприклад, підручників, статей англійською мовою), які будуть підтримувати ефективний ЕМІ**.
- рекомендувати ЕМІ бути одним з критеріїв (компонентів), які оцінюються під час внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості та акредитації. У випадку великої кількості студентів, що навчаються на англомовних програмах, вимагати окремої акредитації таких програм.
- заохочувати університети дотримуватися поточних рекомендацій щодо фінансових стимулів, які повинні отримувати викладачі, які розробляють та викладають курси з ЕМІ.
- включати посилання на ЕМІ в будь-яких національних рамках, які використовуються для оцінки компетентності викладачів і для прийняття суджень про кар'єрне зростання.
- сприяти академічній мобільності викладачів ЕМІ, щоб вони могли викладати англійську мову за межами України та дізнаватися про те, як ЕМІ організовано в міжнародних університетах; зробити академічну мобільність одним з об'єктів
- підтримувати національні або міжнародні заходи, на яких поділяються хороші практики та поточні дослідження в галузі ЕМІ.

Окрім того, пропонуються наступні рекомендації для розвитку ЕМІ у ЗВО в Україні.

4.2.1. Координація ЕМІ

Університети повинні запровадити узгоджений підхід до інституційної координації ЕМІ. Підхід, який застосовує кожна установа, буде залежати від його конкретних обставин та потреб щодо ІПВ, але рекомендується, щоб міжвідомча координаційна одиниця (з внесками, наприклад, з департаменту методології університету, міжнародного відділу та відділу забезпечення якості) була відповідає за всі питання, пов'язані з ЕМІ. Обов'язки підрозділу ЕМІ включатимуть, наприклад:

- надання викладачам консультацій з розробки курсу, методології, оцінки та організації ЕМІ
- забезпечення того, щоб адміністративні процедури, пов'язані з створенням нових курсів та програм ЕМІ, були якомога більш чіткими та раціоналізованими.
- робота з університетом загалом для забезпечення того, щоб персонал і студенти мали доступ до освітніх ресурсів, які підтримують ЕМІ
- забезпечення того, щоб викладачі майбутнього та поточного ЕМІ мали доступ (як у межах, так і поза межами університету) до курсів англійської мови та педагогічної підготовки
- розробка та впровадження ефективних внутрішніх процедур забезпечення якості для ЕМІ, у тому числі для початкового схвалення нових пропозицій для курсів та програм ЕПВ
- просування курсів та програм ЕМІ серед студентів, викладачів та інших зацікавлених сторін на національному та міжнародному рівнях
- створити механізми, які дозволять викладачам ЕМІ у всьому університеті формувати спільноту, за допомогою якої ідеї та досвід можуть бути спільними та обговореними

- організація заходів, інституційних та національних, які об'єднують викладачів ЕМІ та сприяють обміну дослідженнями ЕМІ та гарною практикою.

4.2.2. Стимули для ЕМІ

Університети можуть вибирати власні підходи, але рекомендується стимулювати ІПС. Необхідно розглянути різні форми стимулювання, такі як фінансові нагороди (як зазначено в поточній резолюції МОНУ), скорочення навчальних годин (щоб компенсувати додатковий час, необхідний для створення нових курсів ЕМІ), визнання ЕМІ у прийнятті рішень щодо рейтингових лекторів та просування по службі, а також переважний доступ для викладачів ЕМІ до програм академічної мобільності.

4.2.3. Спільнота ЕМІ

Університети повинні розглянути шляхи створення інституційного співтовариства ЕМІ, через яке викладачі ЕМІ можуть поділитися ідеями та досвідом. Співпраця між викладачами ЕМІ та викладачами ESP також повинна бути просунута як частина цієї спільноти.

4.2.4. Передумови викладача

Викладачі ЕМІ повинні відповідати певним критеріям, перш ніж їм буде надано дозвіл на розробку та доставку ЕМІ. Рекомендується, щоб викладачі ЕПІ були сертифіковані на рівні ВЄФР. Не слід вважати, що компетентність з англійської мови є достатньою для забезпечення ефективної ЕМІ, тому викладачам також слід вимагати надання доказів педагогічної компетентності. Це може бути у формі сертифікату, отриманого через навчальний курс ЕМІ або іншої форми доказу, визнаного університетом. Досвід або звання не повинні виключати необхідність виконання цих мовних і педагогічних передумов.

4.2.5. Передумови для студента

Рівні англійської мови учнів повинні бути важливим фактором при прийнятті рішень про ЕМІ. ЕМІ неможлива, якщо студенти (українські та міжнародні) не можуть слідувати викладачам англійською мовою, і рекомендується оцінювати всіх потенційних студентів ЕМІ та встановлювати мінімальний цільовий рівень B1.

4.2.6. Затвердження курсів ЕМІ

Рекомендується розробити прозорі процедури щодо схвалення курсів ЕМВ. Процес затвердження має бути легко доступний для департаментів та викладачів. Курси ЕМІ повинні відповідати існуючим національним критеріям для освітніх програм, національним кваліфікаційним стандартам і відповідати вимогам існуючих внутрішніх і зовнішніх систем забезпечення якості. Враховуючи специфічні характеристики ІПВ, можливо, буде необхідно додати додаткові критерії до цих існуючих рамок, таких як передумови для викладачів та студентів, про які йдеться вище. Доказом того, що викладачі, які розробляють курси ЕМІ, консультувалися викладачами ESP, також може бути передумовою для затвердження.

4.2.7. Оцінка ЕМІ

Рекомендується, щоб програми та курси ІПВ були переглянуті внутрішньо та зовні, відповідно до існуючих інституційних процедур, але також з урахуванням доброї міжнародної практики. Внутрішньо ЕМІ може бути оцінена шляхом

- оцінки студентів
- експертна оцінка (іншими викладачами ЕМІ)
- самооцінка (самі викладачі ЕМІ)
- персонал інституційного забезпечення якості.

Зовнішню оцінку ЕМІ можна забезпечити

- державний орган забезпечення якості
- національні експерти (з інших університетів)
- міжнародні експерти.

Важливо, щоб оцінка ЕМІ базувалася на чіткому розумінні того, які характеристики ефективних ЕМІ. Для лекцій, наприклад, вони включають:

- лекції проводяться переважно англійською мовою (з розумним використанням першої мови);
- викладачі вільно і впевнено володіють англійською мовою
- студенти мають можливість говорити англійською мовою
- студентам задають різні питання, включаючи відкриті питання
- студенти отримують завдання на англійській мові для завершення під час лекції
- чітко організовані лекції з чіткими переходами між кожним розділом
- слайди та інші зображення або реалії використовуються для підтримки розуміння
- викладачі перевіряють розуміння студентом
- студенти мають можливість задавати питання.

Для форм ЕМІ малих груп, таких як підручники, можуть застосовуватися інші конкретні критерії.

4.2.8. Оцінка ЕПВ

При оцінці результатів роботи студентів під час курсів ЕМІ викладачі повинні зосередитися на академічному змісті та дотримуватися тих самих стандартів, що й для звичайних курсів. Викладачі ЕМІ не зобов'язані оцінювати рівень англійської мови студентів, і це не повинно впливати на те, як студенти оцінюються. Від студентів потрібно лише вимагати завершення оцінювання англійською мовою, якщо рівень їх англійської мови є достатнім.

4.2.9. Індукція ЕМІ та професійний розвиток

Викладачі ЄВІ повинні надавати періодичні свідчення про професійний розвиток і мати доступ до постійних гарантованих якістю можливостей для підтримки свого розвитку як практиків ЄВІ. З точки зору уваги, професійний розвиток ЕМІ може зосереджуватися на розвитку англійської мови та педагогічній компетентності - обидва є важливими.

Для англійської мови можливості розвитку можуть включати, але не обмежуючись, мовні курси (віч-на-віч, он-лайн і змішані), доступ до академічних схем мобільності, через які викладачі будуть викладати англійською мовою за межами України, говорячи клуби (організовані Відділи іноземних мов), індивідуальна підтримка з боку викладачів ESP (які можуть спостерігати за класом ЕМІ та надавати викладачам відгуки про мовні моменти). та можливості для запрошених викладачів з-за меж України, які можуть розробляти та надавати ЕМІ з українським лектором.

Для педагогічного розвитку, професійний розвиток може складатися, наприклад, з методологічних навчальних курсів або семінарів ЕМІ (в тому числі онлайн), систематичних схем спостереження за однолітками, регулярних семінарів з методології ЕМІ, участі в

онлайнових мережах ЕМІ і читальних груп, де зустрічаються викладачі ЕМІ для обговорення статей про ЕМІ.

4.2.10. Дослідження ЕМІ

ЕМІ слід визнати гідним фокусом досліджень. Урядові та університетські органи влади повинні підтримувати проведення та розповсюдження високоякісних досліджень, які зосереджуються на аспектах ІПВ. Таку роботу можуть проводити викладачі ЕМІ у співпраці з викладачами ESP.